

Nr 301.

Av herr **Östlund m. fl.**, om lagstiftning rörande redovisning och revision i koncerner med avseende å de ekonomiska föreningarna.

I 38—44 §§ lagen om ekonomiska föreningar har intagits bestämmelser angående skyldighet för föreningarna att lämna periodiska årsredovisningar. Bestämmelserna, som är utformade i huvudsaklig anslutning till motsvarande redovisningsregler härom som gäller för aktiebolagen, är avsedda att tillfredsställa såväl medlemmarnas som borgenärernas berättigade anspråk på insyn i de ekonomiska företagen. Bestämmelserna är emellertid ofullständiga så till vida att de icke innefattar någon skyldighet för koncerner i vad avser ekonomiska föreningar att avge redovisning. I analogi härmed saknas även stadgar angående revision i dylika koncerner.

Vid lagens antagande år 1951 diskuterades frågan om huruvida lagen borde kompletteras med koncernregler, bestämmelser angående redovisning av aktieinnehav m. m. 1945 års utredning om föreningslagstiftningen hade visserligen i sitt förslag icke upptagit några koncernregler, men ett flertal av de remissinstanser, som yttrade sig över utredningens förslag, ansåg att lagen borde omfatta även dylika bestämmelser. Som skäl för att utredningen icke upptog regler om koncernredovisning anfördes att inom föreningsväsendet förekommande sammanslutningar, som kan sägas konstituera en koncern, ofta består av ett moderföretag av föreningskaraktär och dotterföretag i aktiebolagsform (blandade koncerner), att dylika koncerner icke kunde nås med bestämmelser rörande koncerner helt uppbyggda av föreningar, samt att det icke tillkomme utredningen att ingå på frågan om behovet av en koncernlagstiftning, avseende alla moder- och dotterföretagsbildningar, oavsett den juridiska form i vilken de driver sin rörelse. Utredningen ansåg dock att ett visst behov av särskild lagstiftning rörande redovisning och revision i koncernförhållanden kunde förefinnas och att frågan måhända borde upptagas till omprövning sedan någon tids erfarenhet vunnits av tillämpningen av koncernreglerna i nya aktiebolagslagen.

Departementschefen anslöt sig i huvudsak till denna åsikt och anförde, att när förhållandena så påkallar, skulle spørsmålet om redovisning och revision i koncernförhållandena upptagas till prövning i ett vidare sammanhang. Riksdagen instämde med vad departementschefen anförde.

Första lagutskottet som vid 1952 års riksdag ånyo, på grund av då väckta motioner i syfte att få till stånd en utredning av frågan, hade att ta

ställning till spörsmålet ansåg, att några egentliga olägenheter av frånavarön av lagregler på förevarande område dittills icke försports, och kunde därför icke tillstyrka utredning.

Särskilda redovisningsregler för moder- och dotterföretag är icke okända inom den ekonomiska lagstiftningen. Icke endast enligt nya aktiebolagslagen kräves ingående redovisning i förevarande fall. Även i den nya lagen om försäkringsrörelse har influerat vissa bestämmelser rörande redovisning och revision i koncerner. Det huvudsakliga skälet för särskilda regler i dessa båda fall har varit att delägarna och allmänheten tidigare icke hade möjlighet att erhålla insyn i denna typ av företagsform. Koncernbildningar hade dessutom under de senaste åren tenderat att bli allt vanligare.

Samma skäl kan med fog anföras för en aktiebolagslagen motsvarande lagstiftning när det gäller koncernförhållanden med avseende å de ekonomiska föreningarna. Såväl när det gäller jordbrukets ekonomiska föreningar, där producentföreningarna är de vanligaste, som när det gäller konsumenternas ekonomiska föreningar, i synnerhet i vad avser bostadsrättsföreningarna, har tendensen till en starkare centralisering gjort sig alltmer gällande. I och med att de ekonomiska föreningarna alltmer konsoliderar och stärker sin ställning tenderar de att sammansluta sig i koncernbildningar. Så har t. ex. utvecklingen varit inom jordbrukarnas ekonomiska föreningar där innehav av avsevärda aktieposter i olika för föreningarna betydelsefulla aktiebolag lett till en alltmer utökad koncernbildning. Ej heller är det ovanligt att topporganisationer till bostadsrättsföreningar driver en byggnadsmaterielverksamhet eller annan produktiv verksamhet över vilken medlemmarna i de ursprungliga föreningarna icke har någon möjlighet till insyn.

Endast genom en lagstiftning kan betryggande garantier ges för offentlig insyn i de större kooperativa konsument- och producentföreningarnas verksamhet. Som ett led i de strävanden att kartlägga olika konkurrensbegränsande företeelser inom näringslivet bör möjligheter skapas för klarläggande även av koncernförhållandena med avseende på de ekonomiska föreningarna.

På grund av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda och framlägga förslag till lagstiftning rörande redovisning och revision i koncerner med avseende å de ekonomiska föreningarna.

Stockholm den 27 januari 1954.

Carl Östlund.

Leif Cassel.

Birger Gezelius.

Walter Edström.

Henrik Munktell.